

ները՝ թէեւ երբեմն ցանցառ գործածուած բառեր բլանս՝

Ազգայնոսի բնագրին համեմատութեան ժամանակ շատ յաճախ առիթ ունեցանք նշանակելու նաեւ այսպիսի փոխադրութիւններ՝ որ ծագած են շաղկապանքներէ իսկան թարգմանութեամբն եւ առով թիւնն ու դժուարինաց եղած, առջ տեղ նաեւ յայտնի սխալմանքի կերպարանքով, քեւ այսպիսի սխալմանքները Պապանոսիցին ուղղելու ջանալու է, կրնայ ինքին հասկերցել, եւ եթէ ուզէինք յառաջ բերել այսպիսիները՝ շատ երկար ցանկ մը յօրինելու օտարուած պիտի ըլլայինը։ Դատանանք յիշելով մէկ քանին, օր, ի կարգանք՝ «առ երկիւղի եղիւ ծառայութիւնն ձեւակերպակ շողմուսթիւնն, որ կեղծեալ պատուայ տեսանմը նկիկ այնորիկ որը ինքեան խելքմանն, որուն աղարկութիւնը ինքնաշնորհիցիք. (տես Նրան) նայն տեղւոյ՝) ՏՊ թէեւ մարդկայնն չէ ուղղած յունանեւ ասացուածք (միայն «ծառայութիւն» բառը փոխուած է՝ «հայապաշտութիւն»), զոնեւ իմաստը ճշգրտ է որբարութեանն» . . . «դորեւ զայնորիկ» որը նմին ուլ երեւալ սեռան» . . . «πρὸς ἀνεύθυντας» . . . Յայն բնագրին ճիշդ հակառակ իմաստն առած է Ազգայ. ԼԹ.՝ «եւ լուսացն անեղացուցեա զլիւրսն»-իւն, եւ յունացն քար-

ժարակամ՝ մարգկան, որ իմաստը հուն. թիւն կրնայ առլ. թէեւ հոց չափ՝ «համարան», այս իմաստն ունի. (տես ԼԹ.՝ Ա. 1041.) — ԿԹ.՝ «ալ է ի դատաստանն իշխան (ἀρχήσασθαι) սարակ», որուն մասին խոսեցանք, զոր ՏՊ. ալ անփոփոխ թողնցեր է։ — ԿԹ.՝ «էք յԱռաքելս վերադարձուեալն» (ἀνακρησσοσ հակառակ եւն. տես ԼԹ. Բ. 811.) — ԻԱ.՝ «Բարեկիւն» (կրտաւ. տես ԼԹ. Ա. 465.) — ԻԱ.՝ «Իշխանութիւնն զայնստարանն» ԿԹ. «հզօնքն Իշխանութիւնն» ԿԹ. «հզօնքն Գառաւարանութիւնն» (տիր. քրտաւ. տես ԼԹ. Ա. 465.) — ԻԱ.՝ «Իշխանութիւնն ընդին, ստացուածք» եւ լուս. ուրիշներ, զորոնք ան փոփոխ պահած է Պապանոսիցի համ ՏՊ. Էմմա. Ի վերջոյ ԷԱ.՝ «անք եւ Բարեկիւն (ἀγαθοφροσύνη) մարգ փ երբեւ ծաւ ի իշխանութիւն» (ὀψιμαχութիւն) ԿԹ. «անք մարգանքն եւն. Էնց քով՝ «բարեկամ», անպիսի է (ԼԹ. Ա. 464.) Իսկ «Իշխանութիւնն, անապք. ուրիշն Գառաւարան կը գրէ՝ «Բարեկիւնք նաեւ քով Կառաւ. ուրիշն ԷԱ.՝ Ա. 466.)

Է Էստ ուրիշներն յիշենք՝ ԺԳ.՝ «ալ անքն ի դորեւ հոգարանութեան» (αρχήσασθαι, գահաւանք, քար.) զոր կը գտնենք Հարանց Պարանց մէջ ալ. (ԼԹ. Բ. 632.) — ԺԶ.՝ «ուր գիցեն վերբանս անքն», (ὡς πάλιν, տես ԼԹ. Բ. 415.) — ԺԲ.՝ «զհզօնքն մասնմանն ի լիւրստարանն» (գառաւարան. տես ԼԹ. Ա. 492.) — ԿԹ.՝ «առաւ երբն մարգանց յուն. քրտաւ.», զոր յիշենք. — ԺԳ.՝ «Լուրսն-Իշխան», (ὀψιμαχութիւն, ԺԶ.՝ «Լուրսն շողմուսթիւն», եւն. ԻԲ.՝ Ա. 111.) ԼԹ.՝ «Լուրսն-Իշխան», զոր կը գտնենք նաեւ Հարանց ԺԶ. (ԼԹ. Բ. 488.) — ԼԳ.՝ «արգելեա հաստաւոր իշխանութեան վարուլ» (ἐκίχθησαν ἀρχή, վարակցութիւն, անցուածք) զոր յիշենք արգելեա եւ հոց անապք. է. (ԼԹ. Բ. 120.) — ԾԼ.՝ «պարեմիք լուրստարանն»-լուրսն-Իշխան, (պարտաւորչութիւն), զոր քարեան կը յիշենք Լուրստարան գրեւթը՝ «Հաւատա եղեցեալ, որով պարտաւորութիւն գոյ եւ պարսպեալ», (տես ԼԹ. Ա. 283. որ Կառաւ. ալ ալ Եւ. արգել.) — Է.՝ «Իշխանութիւնն» (ὀψιμαχութիւն) քրտաւ. անապք. Իշխան (βραχμαῆς) Կառաւ. Իշխան, եւն. որոնք երբեւն ալ հոց քով պլուր բնք գտնեն, եւ լուս. ուրիշներ։

Յայն տիր. քրտաւ. անապք. Իշխան է՝ ԻԿ.՝

դեպեա ուսուիլ զարութիւնն, որ կարելի չէ, քանի որ յոյն կ'աղջ բռն «Դատաւ զարարութիւն» (μεταμαθεῖν) ինչպէս տեղը բացատրեցինք, յանելով որ թարգմանք կամ չէ տեսած μετα . . . մասնիկը (— παντάνω ուսուիլ, μετα-παντάνω մասն. սորված, պլապ. սորվել եւն.) կամ ժխտական իմաստով բառ մը դուրս ինքնու։ ՏՊ. լուս. սրբագրած է այս խոսքը գրելով՝ «Է լուսացն անեղացեա (չ)օքսուր-Իշխան, եւ յունացն ուսուիլն լուսացն զարութիւնն, — Էստ այնպիսի փոխադրութիւն մըն է, երբ թագաւորական իշխանութեան համար կ'ըսուի թէ (Խ.)՝ «յորժամ չլիւ-Կառաւ այս իշխանութիւնն ոչ առ լուսնաշուսթիւնն հակիցի», որ այնպիսի զարմուած մըն է յունարանութեան մը (ὅ τοῦτο περιεξιμενός τι χρώτος), որ թարգմանք περιεξιμα բառին մէկ նշանակութիւնն առած է («չլիւ-Կառաւ», շուրջը գտնուիլ), առաջը միտ գտնել որ նայն բառը կը նշանակէ նաեւ կրակի մէկ մը, գտնուիլ մեկուն վրայ եւն. ՏՊ. իմաստը ճշգրտած է որբարելով՝ «յորժամ այն որ չլիւ-Կառաւ է լուսն իշխանութիւնն» ոչ ի յունարանութիւնն հակիցի», — ԷԿ.՝ «Ինքնը կը կարգանք» (Խ.՝) «Թէեւ ստանալցեա ուղղաւոր-Իշխան Գարնի հաւասարութիւն աստեղացոյ», — Ուղղաւորութիւն, յորմար չէ ամեն գեղերի մէջ եւ հոց անապք. այն ալ պարզ նիւթական փոխադրութիւն յոյն բառին (τὰ χατορθώματα). որ կը նշանակէ «քաղաքանութիւնը, նշանաւոր գործք», եւն. հոս՝ բարի գործքեր։ ՏՊ. ուղղած է այս ալ՝ «Թէեւ ստանալցեա Գարն-Բարեկիւն հաւասարութիւն աստեղացոյ, եւն. — Բարեկիւնն ան-յորմար է նաեւ (Խ.՝) խոցը թէ «Իշխանութիւնն թագաւորի պայծառապարզի, յորժամ կամ յինքնին վերադարձու տեսանէ, կամ յայլմէ գտնուի» ոչ ինքն անապք. առնէ, Էստ ընթերցանքի կրնայ կարծել որ հոս խոցը «կարտաւոր» ալքաւանքու մասին է. բայց այս չէ իմաստն, այլ թէ բնիկը դեռ իշխանութիւն կամ անձամբ գտնելու է կամ ուրիշն գտնենք ընդունելու։ Պարզապէս նիւթական փոխադրութեան արդիւնք մըն է (τὰ δέοντα, իսկ δέοντα կը նշանակէ՝ դեռ ունիլ, պիտոյանալ, իբրտիլ, ինքրել եւն.) որուն իմաստը լուս. ուղղած է ՏՊ. գրելով՝ «յորժամ կամ չլիւ-Կառաւ նիւթէն, կամ գառ ի յայլմէ գտնուած ոչ ինքն անապք. առնէ, եւն. — Այնպիսի է եւ հակառակ իմաստ ալ ունի առ խոցը (Կ.՝) «նշ հոգարանութեանք իմն գործք յունացն ընտանեայն քոց, այլ անապք. ինքնաշնորհ զհայցուածն առ կեցութիւնն», նշանակեցինք (տես Նրան) նախ տեղւոյ՝ որ Բ-մաստը հակառակն է, այսինքն թէ ոչ միայն ընտանի հպատակաց պէտք չէ ինչ-էլ կամ զանալ, այլ նաեւ ամենաւն ապրելու հարկաւորները մատակարարել, եւ թէ սիւսլ թարգմանութեան սպասուածն է յունին ἀρχιπολιτοῦμενος («Իմամ աստեղացոյ, բաւն՝ ճիշդ եւ իմամով իշխելու, ինչպէս

Իտալի եւն. ինչպէս ՏՊ. սրբագրած է «յորժամ իշխան» Սափան «չլիւ-Կառաւ», ալ ի վերջոյ այս մտք ալ կրնայ աստեղիկ. (տես ԼԹ. Ա. 808.)

Է Էմմա, ԼԹ. Բ. 496

եւ) բառին տնայաբար փոխադրութիւնը: ՏՊ. գտնել կերպով մ'աշխատանքի եւ հաստատանքի ընել իմաստը՝ գրեթե՝ «ոչ ճիշդ ետգործելու» լուրջաւ առ ընտանի ծառայան, այլ ամենեցուն ընկենեկով զհայտնածան ար առ կերպութիւնն, «հազուանկութիւն» բառը հնոց անտգործ է: — Կէ.՝ կը կարգաւորէ՝ Ոչ որ զորս յաշխարհի ժողովը՝ անորանոր շահ օգտութեան վերաւ, այլ զամենեւեան թողեալ է վերայ երկրի, մերկ համար տայ զկենաց իւրոց: Սխալմունքն ակնյայտն է, մասնաւոր երբ համեմատեալ յոյն բնագիրն՝ *εχεις αποδηγησας απάγει*, զոր Պալատեցին շատ լաւ թարգմանեմ է ապագրին մէջ՝ «ոչ որ զորս յաշխարհի ժողովէ, շնորհեալութեամբ անոր օգտութեամբ՝ քանի, այլ զամենայն ինչ թողեալ» եւն: — Վերջապէս յիշենք (ԼԳ.՝) յունարան փոխադրութիւն՝ ՄԲ փոխադրեացէ քեզ զմեծախոհ միտմ երկրաւոր այդ իշխանութեան զանաւոր: ուր զանգաւանքն է ծ ՕՂΧΟΣ բառին նիւթական փոխադրութիւն, որ կը նշանակէ՝ զսփռած, քանակ, հիւսնութեան, դիմանութեան եւն: Հստ Պալատեցին աւելի ճար չէ գտած բայց ինքն պարագայէն ջնջել «պարզաւոր» բառն, բայց ստով աւելի անխմատ եղած է խօսքը: Միայն թէ կարելի է որ ապագրեան վերկայ ըլլայ այն վրան զի որիչ աեզ մը ճիշդ նոյն յունարան փոխադրէ շատ լաւ սրբագրած է: Այս աեզն է (ԿԲ.՝) «հեղուքիմամբ խառնելով զպարզաւոր» (*τὸν ὀρχον*) իշխանութեան, զոր ՏՊ. սրբագրած է «հեղուքեամբ խառնելով զլեւեալութեան իշխանութեան» որ նուա՛ թուն իմաստն է:

Բառական կը համարենք այնչափ ալ: Ճեւտնեւերն շատ քան ալ աւելի եղաւ նշանակելու յոյնացաւ մեր գրութեան եւ ճանաչութեանց մէջ: Հաստ աեզեր, բայց յառկայան այս վերջին յիշուած փոխադրութեանց սրբագրութիւնը յայտնապէս կը հաստատեն այն կէտը թէ Պալատեցին չէ թէ պարագայէն հայ բնագիրն առկին առած ըստ կամ սրբագրելու աշխատած է միջին տեղերու իմաստ մը տալու համար: Այլ թէ յորիւնեանտար աշխատած է՝ յայն (անշուշտ ապագրին) քննելին աշխին առջեւ ունենալով է: անոր համեմատ սրբագրած: Անոր համար իւր սրբագրած եւ ապագրած բնագիրը՝ կերպով մը մասնական նոր թարգմանութեան կրնամք անտանել: Մէկ երկու տեղեր՝ ինչպէս տեսանք՝ յառելուած ալ բառն է, զլեւադարբար թերինները քաղցնելով յոյն բնագրէն:

Ի վերջոյ յառաջ կը բերենք Ազգայեան գրութի մըն ալ համեմատութեամբ հեռագրին եւ Պալատեցի ապագրին, հետեւեալ պարզ պատճառաւ: Մինչեւ հիմայ մեր տեսած բոլոր տարբերութիւններն միայն մի քիւստիքն եւ ապագրին

է Ազգեան նշանաւորն է վերջապէս յառելուած «պատճառ... Որոչ օրհնագրածն հիմայ քան՝ Առաւմտեանագրին եւ բարեպաշտպէս թագաւորն մերոյ Եւստորիմանթ Եւստորիմանթ արտգ արտաւոր:», որուն արգէն լեզուն կը ցուցնէ թէ Պալատեցի յառելուածն է: Եղան բնագիրն ունին այս աեզիւթութեան սկզբը կամ վերջնագրին կէզ (տես վերջէ՝ է 160 Եւստ.) իսկ մեր հեռագրիւր աւել ոչ հեռ, ոչ ալ վերջէ:

Այլ են, եւ թէեւ մեր հեռագրին իբր 80 տարի կանուխ բլլալով քան ապագրին, առաջնոյն հնաւորեւ եւ առաջնութեան մասին թողելով իսկուսութիւնը՝ ապագրինը՝ եւ ոչ կապած կրնայ յառել, բայց լաւագոյն է գիտեալ որ նոյն աեզերն ունին նաեւ միւս հեռագրինները: Ս. Խաչի հեռագրին մասին աեզիւթութիւն չունինք: Բայց Վենետիկ հեռագրէն ծանոթ է մեզի գրութի մը. որուն համեմատութիւնն ալ լիովին կը հաստատէ մեր հեռագրին բնագրեան վիճակը: Ահա այս գրութիւն համեմատուած ապագրին հետ: Վենետիկոյ ճիշդ նոյն է մեր հեռագրին հետ, իսկ ապագրին հոս աւելի մեզ սրբագրութիւն մը կը ցուցնէ:

Ձեռ. Վենետ. (Հ.՝)

Անցեղ քանցեղ ծագան՝
Նաւ. բառադրութեամբ
ճան յայնչափ առաջնոյն
կենցաղաւ որ զանգաւան
սրբաւ իւր խորէ, եւ իւր
տեղ քաղցն ընկնող, եւ
առ իւրանք լուրնան գիւ
բարեմեքն անէ: Ի՞նչ
կէնէ այս պայտէ կէնէ,
զպարզեցոյս է լեւեալ
իւրոցն աշխարհի, եւ ճեւ
դեալ ընկնողը ու ճեւ
ցախանէ յառեանտ յառ
եաները:

Ճապարհ (Հ.՝)

Անցեղ քանցեղ ծագան՝
Նաւ. բառադրութեամբ
ճան յայնչափ առաջնոյն
կենցաղաւ որ զանգաւան
սրբաւ իւր խորէ, եւ իւր
տեղ քաղցն ընկնող, եւ
առ իւրանք լուրնան գիւ
բարեմեքն անէ: Ի՞նչ
կէնէ այս պայտէ կէնէ,
զպարզեցոյս է լեւեալ
իւրոցն աշխարհի, եւ ճեւ
դեալ ընկնողը ու ճեւ
ցախանէ յառեանտ յառ
եաները:

Ձեռք կրնար կրել մեր առաւմտեանութիւնն առանց կրկին հաստատելու որ Պալատեցին իւր նպատակին եւական մասը ստուգելու յաշխարհեամք զորեւորած է, այսինքն՝ Ազգայեան նիւթական թարգմանութիւնը ճշգրտել եւ միջին իմաստները պարզել: Իսկ լեզուի տեսակետով՝ անգլիկ լեզու մ'ունին Պալատեցի սրբագրութիւնըն, որոնց սմանք մինչեւ անչա՛մ անյաջող են, ինչպէս տեսանք, ուրիշները նաեւ առավելաւ լաւ լեզուական անճշտութիւններ կը ցուցնեն միայն նաեւ այս կողմանէ շատ աւելի քործ եւ ապագրեւած Ազգա-

է Ցեւ է. Գ. Զար. «Պատեմագրութեան», է 2984

«Հարցի զնիւթացոյ» (*παρουστοσσο δρομω*) աւելի նման զորեւանութիւններ ալ աւելի, այդպէս՝ ճեւ: «Առ բարեմեքնութիւն տարել» (եզն տարել) իբ: «Ի վեր տարել զառ է ինքեանց ինքեանցեան» (ե վեր հանել) եւն: «Գար լեւո տես ՀԲ, Բ, 680:

«Պալատեցի» «հասական» սրբագրելն կը ինքնեն ԼԳ. «աեզը» «հասական» բառը: զոր պատճառ էր: «Երկու կան իբր», հոս ու ճեւ *παροσφχοστα* (անցուորդ, փառացուկ իբր:) այս մասը ալ հնոց անագրն ճեւ իբր փոխադրական: (տես ՀԲ, Բ, 4984)

«Մեր հեռագր. «Առ միացուան», (տ 89.)

«Առաջնութիւն Գ. Եւստ. որը արդեւ իւրոյ է զլեւե գնեն, եւ ոչք է սնելով Գիւստի ունիւլ Գիւստ 89. Ե. և եւ որ զար լեւոյ (պարենը) զար ի իւրեցի» սրբագրն աեզին է հսկենք — Ի՞նչ, «կամ» քաղցնանք բարեւա ուսանի, կամ զնաւանք շարեւ արտաւոր (յոյն) *ἐκπαίδευται*, աւտանի կրթիմ) զոր 89, աւագն է ճշգրտել պայտէն՝ «կամ» զբառակոյնք բարեւա ուսանի, կամ զնաւանքն շարեւ լեւոյն (պարենը) բայց պայտէն Պալատեցի աւել յառաջնութեան է: («Գարեմ» Է. ու յառեան է յառեանքն քով, տես ՀԲ, Բ. 794.) Թողուք ինչեւ մէկ երկու ուրիշ կտորներ. ուրիշներ տես նախնութեան ծանոթութեանց մէջ:

պետոսի՝ քան Պալատեպոլս տրուած միւս թարգմանութեանց լեզուն, ինչպէս վերը տեսանք: Եւ վերջապէս նոյն իսկ տպագրիս այս եական յատկութիւնը, որքորոշին եւ ասով նոր խմբագրութիւն մ'ըլլաւ, կը ցուցնէ որ չնչը կրնար Պայատեպոլսին ընծայել քան Տիւ թարգմանութիւնը: Վերջինս հիմնովին բարեփոխողը, անոր սխալներն ուղղելու ձեռնարկողը չէր կրնար միանգամայն նոյն անշեղութեանց, նիւթակրութեանց եւ սխալմանց հեղինակի ըլլալ: Եւ այն որ տպագրութեամբ հրատարակելու համար գտնէ մասնական նոր թարգմանութիւն մ'ընել հարկ տեսած երբ չէր կրնար առաջինը հրատարակել եւ հանրամատչել ընել: Եւ վերջապէս այն որ Ազգայնի տակն մի յունարանութիւն հայացրելու աշխատած է, չէր կրնար իրեն նպատակ դրած ըլլալ փրօնի կամ Մագիտարոսի եւ նմանեաց լեզուին նմանիլ այնպիսի մեծ յաջողութեամբ եւ ճշգրտութեամբ:

Եւ ասով ի՞նչ ենք մեր ուսումնասիրութիւնը, սպասելով աւելի լայնի մը նորոշումը ձեռագրաց յայտնուելէ եւ ծանօթներուն հանրամատչելի ըլլալէն: Բաղձալի էր որ ուրիշ բանասիրաց յաջողէր մեզի կարելի եղածէն աւելի եւս՝ ճշգրտել թարգմանութեանս հնութեան չափն եւ փամբանակը:

Վ. Բ. ՅԱ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

ԵՆԻՍԿԱՆԹՈՐՈՒՆԵՐՈՒՆԵՐ ՀՈՐԾ՝ ԱՆՏԵ ՎԵՐՈՒՐՈՒՆԵՐԸ ԵՒ ԻՐԻՔԻ ԲՆԵՐՈՐԻՆ ԵՎԵՏ-ՄԱՐԻ ՏԵՐԻՔԻՆ ԸՆԴԵՐՈՒՄ ՊԱՏՄԱԿԱՆՆԵՐՆ ՈՒ ՀՐԴԱՆԵՐԻՆԵՐԸ: ՄԱՐԻՔԻՆԸ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ (Շ-բ-հ-ո-թ-հ-)

Բանութիւն կանոններն են յաջորդները:

Պաննագրութիւնը

Որոշք Գրանսիրութեան մեծ իշխանութեան վերին Պատմագրութեան տրուած Երկարութեանը, պատմ թագաւորական քաղքին մեագործաց ընկերութեան, անժամանակեայ, իրարիւ պահելու համար, մինչեւ որ այս տեսակ ընկերութիւնները՝ աւերութեան մէջ կարգադրութեան մը մտակ դրուին:

Նախերգանք:

Նախպէս տէրութեան մէջ գտնուած յամեն ընկերութեան՝ անանկ ալ Եղեալաբեթագործող անպատ թագաւորական քաղքին մեագործաց ընկերութեան կազմակերպելու գլխաւոր նպատակն է, որ հասարակաց քարին փարեղի եղած Նախ յաջողակ կերպով յառաջանայ, ընկերութեան

մէջ լայ կարգադրութիւն, հանգստութիւն, եղբայրական սէրն եւ փոխադարձ վստահութիւնը տեսական կերպով մեան՝ եւ վերջապէս այս արհեստը կատարելագործուի եւ ծաղկուի: Աս անուանուի նպատակներուն համեմատ համար միացած ընկերութիւնը՝ վերին իշխանութեան իրեն տրուած յաջողք կանոններն ամեն ժամանակ ճշգրիտ պահելու, պիտի ընտրուի:

Ա. Երբ որ երկուստեք մը ըլլայ Տոստեղ ընկերութեան կամ օտարի աղան — կը փախաքի աշկերտ ըլլալ՝ ամենէն յառաջ իւր բազմաթիւ պիտի ծանուցանէ ընկերութեան, գլխաւորին կամ վերադասին: Ընդունուելու ժամանակ Տոստեղ ըլլալու եւ արուստարանին տուածնապէս՝ Տայր եւ վերակցեալ վարպետները, քարտուղան ու նախագահը: Ընդունուի ուղղապէս եւ կամ իր ճնորդը պարտական են, ընդունուելու ժամ հինգ փոքրին յաջին ընկերութեան արկղին վճարելու: Այսպէս մէջ նկատուի չ'ըլլալ թէ ողորդ ընկերութեան վարպետի աղայ եւ կամ օտար: Ընդունուած պատանդն եթէ վարպետի որդի է՝ երկուս եթէ օտար է՝ երեք տարի պէտք է որ Բերեա որդեղ ծառայէ: Երբ ասանագրութեան տարիները լանցուի եւս եւ օտարը զանազանութեան, ընկերութեան արկղին տար փոքրին աղայ — Ամեն աստուծո՛ր ըլլալ տեղացի կամ օտար, ինչ զինք ընկերութեան մէջ գրելէն յառաջ, արտասական եւ երեք տարի պանդխտի, եւ արուստարանի տարին պատուով լանցուի, ապա թէ ոչ ընկերութեան մէջ չ'ուսուիր:

Բ. Ատարղեա ըլլալու համար պէտք է որ աստուծո՛ր ընկերութեան գիտէ: Եւ եթէ այս տեղին ընկերութեան վարպետ կամ տեղացի քարտուղան զուտ է՝ ընկերութեան մէջ ընդունուելու համար, հարկ է որ ընկերութեան փարելու տեղեւոր համար՝ տալը, եւ վարպետի սեղանին համար յառանգութեան փոքրին վճարէ: Ասկից զատ՝ Բերեա տարի ծննդնէն ետեւ եկող տարեկան երեքշաբթի՝ 24 եւ միւսը միւսը, ասանագրութեան համար մէկ փոքրին վճարելու է: Բայց ասկէ՝ ընկերութեան տալու է երեք հատ հաղարթիճ կամ քահ, մէկ եւ արուստարանին նախագահին, զոյգ մը չառ գտնուի — Աս ամեն պարտականութիւնները՝ տալու մը միւսընէն մէջ գործադրուելու են:

Գ. Եթէ վարպետ ամուսնած աստուծո՛ր նախքէ, քարտուղան է մէկ տարուս միւսընէն մէջ, կարելու տեղ ոչ համար, ինչ փոքրին վարպետի